

УДК 658.7 (477)

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i64.149913>

ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО РУХУ МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ

*Волохова І.В., к.е.н., доцент,
Волохов В.А., к.е.н., доцент,
Барський В.І., магістр (УкрДУЗТ)*

Вплив глобалізації все істотніше відчувається на розвитку світового господарства. В роботі розглянуто теоретико-методологічні підходи до розробки механізмів управління поточковими процесами в умовах глобалізації, що передбачає розробку стратегії і тактики створення стійких логістичних систем. Визначено завдання глобальної логістики на світовому ринку. Виділено напрямки логістичного забезпечення руху матеріалопотоків в умовах глобалізації. Вказано фактори впливу на розвиток глобальних систем в Україні.

Ключові слова: глобалізація, логістичне забезпечення, світове господарство, матеріальний потік, логістична система.

ЛОГИСТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГЛОБАЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ МАТЕРИАЛЬНЫХ ПОТОКОВ

*Волохова І.В., к.э.н., доцент,
Волохов В.А., к.э.н., доцент,
Барський В. І., магістр (УкрГУЖТ)*

Влияние глобализации все существеннее отражается на развитии мирового хозяйства. В работе рассмотрены теоретико-методологические подходы к разработке механизмов управления потоковыми процессами в условиях глобализации, что предусматривает разработку стратегии и тактики создания устойчивых логистических систем. Определены задачи глобальной логистики на мировом рынке. Выделены направления логистического обеспечения движения материалопотоков в условиях глобализации. Указаны факторы влияния на развитие глобальных систем в Украине.

Ключевые слова: глобализация, логистическое обеспечение, мировое хозяйство, материальный поток, логистическая система.

LOGISTIC ENSURING THE GLOBAL MOVEMENT OF MATERIAL STREAMS

*Volokhova I.V., candidate of economic sciences, associate professor,
Volokhov V.A., candidate of economic sciences, associate professor,
Barskyi V.I., magistr (USURT)*

Globalization, competition, increases in the modern world, informative, commodity and financial streams become complicated, the role of logistic continues to grow in the economy of countries, separate industries and enterprises. It costs to consider that expansion of internetwork of multimodal transportations is accompanied the change of priorities of service in direction of decline of risk of failures in continuity of transporting of loads and passengers global reason of development exactly of logistic. It costs to consider that expansion of internetwork of mul'timodal'nikh transportations is accompanied the change of priorities of service in direction of decline of risk of failures in continuity of transporting of loads and passengers global reason of development exactly of logistic. The global logistic becomes a major strategic instrument in providing of competitive edges in the world market of sale of products.

Influence of globalization is all more substantial felt on development of world economy. In work teoretiko-methodological approaches to development of mechanisms of management of potokovy processes in the conditions of globalization are considered that provides development of strategy and tactics of creation of steady logistics systems. It is defined problems of global logistics in the world market. It is allocated the directions of logistic ensuring the movement of material streams in the conditions of globalization. It is specified factors of influence on development of global systems in Ukraine.

Logistics of the global flow of material flow market opens the prospects for further development of companies. First, through market growth, significant savings due to the scale of activity and increase profitability. In this case, logistics, in turn, should be consistent with efforts to identify all available market opportunities and improve the decision-making system. Secondly, to actively exchange the latest technological advances, the results of effective

scientific developments, inventions that will promote convergence of economic levels of different countries, their social and economic integration.

Key words: *globalization, logistic support, world economy, material flow, logistic system.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Сучасні тенденції розвитку світового господарства вказують на те, що господарські системи держав, які відчують вплив глобалізації, все частіше конкурують між собою у сфері виробництва і реалізації продукції, а також у міжнародній торгівлі, через удосконалення і модернізацію функцій та інструментів прикладної логістики. Як результат стрімкого розвитку інформаційних технологій, що підтримують менеджмент, а також як результат уніфікації в масштабі глобальних потреб споживачів логістика інтерпретується сьогодні як одна з умов здобуття конкурентної переваги у ринковому середовищі. У зв'язку з цим роль глобальної логістики посилюється.

У сучасному світі посилюється глобалізація, конкуренція, ускладнюються інформаційні, товарні та фінансові потоки, продовжує зростати роль логістики в економіці країн, окремих галузей та підприємств. Глобальною причиною розвитку саме логістики варто вважати те, що розширення міжнародної мережі мультимодальних перевезень супроводжується зміною пріоритетів обслуговування у напрямку зниження ризику збоїв у безперервності транспортування вантажів та пасажирів. Вищезазначені обставини ставлять перед провідними країнами проблему забезпечення зростання сегменту логістики на внутрішньому та зовнішньому ринках. Саме аналіз тенденцій світового логістичного ринку є одним з перших кроків вирішення даної проблеми.

Україна, як і будь-яка країна світу, не забезпечена всіма факторами виробництва, тому їй необхідно імпортувати деякі

товари і послуги з інших країн для забезпечення внутрішнього попиту, а також для розвитку своєї економіки. Міжнародна торгівля – основна форма міжнародних економічних відносин, оскільки включає торгівлю не тільки товарами в речовинному розумінні цієї категорії, але й найрізноманітнішими послугами. Саме міжнародна торгівля є основною формою зв'язку між національними товаровиробниками різних країн, формуючи їх економічну взаємозалежність. Одним із дійових напрямів підвищення ефективності зовнішньоекономічних зв'язків є використання логістичних механізмів її координації. Глобалізація світового ринку, інтенсивний науково-технічний прогрес і поточні тенденції подальшого міжнародного поділу праці збільшують значущість управління потоковими процесами, ініціюють дослідження в цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії логістики внесли такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Д. Бауерсокс, Д. Клосс, А.М. Гаджинський, Б. А. Анікін[1-4]. Прикладним проблемам логістики, у тому числі глобальної, присвячено праці В.Л. Диканя, Є.В.Крикавського, О. М. Сумця [5-10].

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Реалізація завдань забезпечення сталого розвитку світового господарства значною мірою стосується управління глобальними матеріальними потоками, інтенсивність та напруженість яких зростає разом з процесами глобалізації, що зумовлює активізацію наукових досліджень у сфері логістичного забезпечення глобального руху матеріальних потоків в усіх сферах світового господарства. Зокрема, з огляду

на зміну принципів транспортної взаємодії між країнами, лібералізацію торговельних відносин та глобалізацію виробничих систем суттєвий наголос у дослідженні маємо зробити на трансформацію національних та міжнародних транспортно-логістичних систем з акцентуванням на транспортну складову та формування інституційного забезпечення їх діяльності.

Формування цілей статті (постановка завдання). Саме тому метою даної роботи є поглиблення теоретико-методологічних підходів до розробки механізмів забезпечення розвитку світового господарства через глобалізацію логістичних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси глобалізації, інтернаціоналізації і транснаціоналізації, що відбуваються у світовій економіці, значно підвищили роль логістики як сполучного елемента у системі міжнародного бізнесу та підкреслили необхідність формування та оптимізації міжнародних транспортно-логістичних систем. Економічна інтеграція та багатостороннє співробітництво є тими інструментами, які забезпечують адекватну та гнучку реакцію на зміни споживчих вподобань, а також координацію функціонування транспортної інфраструктури в контексті «інтермодалізму» [1, с. 72].

Розвиток логістичної інфраструктури є однією із передумов активізації динаміки міжнародної торгівлі, інвестиційної привабливості регіонів та транскордонного співробітництва. Як показують дослідження, неефективна логістика, митні процедури та інфраструктура можуть мати великий негативний вплив на конкурентоспроможність системи торгівлі чи завоювання нових ринків.

Однією з основних ознак сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації, які чинять суттєвий вплив на систему

міжнародних економічних відносин, і водночас на розвиток національних економік. Процеси глобалізації вимагають відповідної трансформації.

Термін «глобальна логістика» багатьма фахівцями сприймається як стратегія і тактика створення, як правило, стійких макрологістичних систем, що зв'язують бізнес-структури різних країн світу на основі поділу праці, партнерства та кооперування у формі договорів, угод, загальних планів, підтримуваних на міждержавному рівні.

Глобальна логістика - це комплекс взаємопов'язаних функцій з управління логістичними потоками, в тому числі матеріальними, що формуються на їх базі в міжнародному товарному обміні. Глобальна логістика передбачає розробку стратегії і тактики створення стійких логістичних систем, що зв'язують бізнес-структури різних країн світу на основі поділу праці, кооперування і партнерства у формі договорів, угод, підтримуваних на міждержавному рівні [4].

Глобальна логістика відображає в собі розвиток тенденцій в світовій економіці, яка характеризується рухом підприємницької діяльності від спеціалізації по окремих країнах та регіонах до мультіорганізованого світового ринкового господарства [11].

Специфіку глобальної логістики співвідносять з формуванням і забезпеченням функціонування транскордонних ланцюгів, які перетинають національні кордони [7], що вірно, але недостатньо повно. Транскордонні ланцюги можуть вибудовувати національні компанії, що працюють на зовнішньому ринку, виступаючи учасниками міждержавного ринку.

Сучасне розуміння глобалізації як основної тенденції розвитку макрологістичних систем полягає у:

– подальшому розвитку й створенні міждержавних і транснаціональних макрологістичних систем для вільного

переміщення через національні кордони товарів, капіталу й інформації. Метою створення глобальних макрологістичних систем є зниження логістичних витрат, поліпшення сервісного обслуговування та інформаційного забезпечення, створення інтегрованої мережі регіональних розподільних логістичних центрів та формування транспортної та телекомунікаційної інфраструктур світового ринку;

– розвитку менеджменту в глобальних логістичних каналах транснаціональних корпорацій. Такий розвиток пов'язаний з раціональним розміщенням виробничих підрозділів у країнах із дешевою сировиною й робочою силою, оптимізацією структури й розміщення складського господарства, оптимізацією товаропотоків та зниженням логістичних витрат.

Глобалізація на світовому рівні визначається економічними взаємозв'язками між країнами, які зростають та відбиваються на зустрічних потоках товарів, послуг, капіталу та ноу-хау, що постійно збільшуються.

Основною рисою процесу глобалізації є формування глобально функціонуючого виробничого процесу, серцевиною якого є сформовані інтернаціоналізовані відтворювальні цикли – ядра, які виступають своєрідним локомотивом світового господарства. В межах цих циклів формується світовий дохід, перерозподіл якого є головним стратегічним орієнтиром і основою зовнішньої політики будь-якої держави.

У сучасному світі глобалізація справляє домінуючий вплив на розвиток будь-якої держави. З одного боку, через розповсюдження інновацій у сфері технологій і менеджменту, активний обмін товарами, послугами, інвестиціями вона сприяє підвищенню ефективності функціонування національних економік, а з іншого – посилює нерівномірність, асинхронність та диспропорційність розвитку.

Основними рушійними силами глобалізації, на думку провідних західних спеціалістів у галузі, є:

- 1) експансія найновіших технологій;
- 2) розвиток та інтеграція макрорегіональних господарських структур;
- 3) нові можливості для формування глобальних логістичних ланцюгів (каналів);
- 4) реалізація процедур дерегулювання, що проводяться багатьма країнами для прискорення і здешевлення просування матеріальних потоків.

На сучасному етапі завдання логістики на світовому ринку полягають у:

- забезпеченні функціонального циклу глобальної логістики через більшу тривалість, великі відстані, які потрібно перетинати, численних посередників і необхідність використання повільного океанського транспорту;

- акумуляції складних логістичних операцій на світовому ринку як результат розмаїтості одиниць збереження і запасів у цілому, з якими доводиться мати справу, більш об'ємної документації, більшої кількості необхідних складських потужностей і щодо менш розвинутої системи логістичних послуг (зокрема, транспортних і складських). У якості приклада наведемо компанію Toys «R» Us, яка започаткована у США та працює як роздрібний продавець іграшок вміло контролює рух товарів від зарубіжних постачальників (в основному далекосхідних) буквально до дверей своїх магазинів, «розкиданих» по всьому світу. Toys «R» Us користується послугами незалежної компанії, що надає послуги з логістики у світовому масштабі. Ця компанія не лише управляє перевезенням, але за допомогою своєї системи стеження здатна інформувати Toys «R» Us про точне місце розташування кожного контейнера і про його вміст. З тієї миті, як товар залишає азіатську фабрику, інформація надходить до Toys «R» Us, тому за два тижні до прибуття вантажу до Північної Америки

вона може повідомити магазини про те, які товари вони зможуть отримати, про можливі відстрочення і втрати товару. У результаті економія на запасах оцінюється мільйонами доларів.

- упровадженні складних функціональних інформаційних систем, що обумовлюється зростаючою потребою у протяжних каналах зв'язку, використанні різних мов і підтримці гнучкості логістичних процесів;

- створенні та розвитку глобальних виробничих, логістичних і маркетингових союзів. Такі союзи відкривають компаніям доступ до знань про місцеві ринки і забезпечують економію операційних витрат, однак установа глобальних партнерських відносин і управління ними самі по собі потребують значних зусиль. Створенню подібних союзів повинен сприяти розвиток інтегрованих розподільних і транспортних мереж.

Логістичне забезпечення глобального ринку руху матеріалопотоків відкриває перспективи подальшого розвитку компаній. По-перше, шляхом ринкового зростання, значної економії за рахунок масштабів діяльності і підвищення прибутковості. При цьому логістика, у свою чергу, повинна відповідати зусиллям, спрямованим на виявлення усіх наявних ринкових можливостей і вдосконалювання системи прийняття рішень. По-друге, активно обмінюватися новітніми технологічними досягненнями (ноу-хау), результатами ефективних наукових розробок, винаходами, що сприятиме зближенню економічних рівнів різних країн, їх соціальній і господарській інтеграції. Так, багатьом відомі приклади успішного формування макрологістичних регіональних структур і систем у країнах ЄС, Південно-Східної Азії, Північної Америки. Їх досвід наочно підтверджує природне прагнення країн до регіональної інтеграції. У той самий час пошук нових резервів зростання і загострення конкуренції викликають прагнення багатьох компаній і фірм шукати нові

ринки збуту, дешеві джерела сировини і трудових ресурсів за межами національних кордонів своїх країн. По-третє, за рахунок міжнародного поділу праці та кооперації створювати велику кількість транснаціональних компаній і фінансово-промислових груп (ФПГ), які використовують у бізнесі логістичні ланцюги й канали. Перспективи їх розвитку пов'язані передусім із можливим збільшенням віддачі на вкладений капітал, більш низькими тарифами логістичних посередників в інших країнах, кращими фінансовими умовами. Створенню логістичних каналів сприятимуть великі міжнародні транспортно-експедиторські фірми, страхові компанії, які користуються глобальними телекомунікаційними мережами. По-четверте, створювати можливості гнучкого реагування на зміни середовища, використовуючи методи відстрочення і локалізації, що нерозривно пов'язане з прозорістю логістичних каналів і дозволяє краще керувати потоком товарів, оптимізувати виробничі, транспортні та складські потужності, зберігаючи запаси на мінімальному рівні. Значною перевагою повної прозорості ланцюга постачань є можливість виявити й усунути вузькі місця і надлишки резервних запасів, створених через нестачу інформації.

До факторів впливу на розвиток глобальних логістичних систем в Україні відносять реструктуризацію та поглиблення спеціалізації в економіці, а саме:

- збалансованість структурної політики;
- участь у міжнародному поділі праці за умови захисту вітчизняних товаровиробників від інтервенції імпортованих товарів;
- посилення індикативного управління зовнішньоекономічною діяльністю;
- раціональність митної, тарифної та податкової політики;

- ліцензійна та сертифікаційна діяльність тощо.

Потенціал глобальної логістики повинен бути спрямований на виконання стратегічних цілей суб'єктів господарювання, насамперед державних організацій і установ, підприємств, що є виконавцями державних замовлень та учасниками процедур державних закупівель, і створення конкурентних переваг кращим із них. Як відомо, ключовими факторами конкурентних переваг у світовій економіці є: висока якість продуктів і послуг; низькі витрати; диференціація; стратегічні цілі.

Отже, глобальна система є одним із основних чинників формування в державі ефективної товарної політики, що забезпечуватиме регулювання оптимальних потоків готової продукції, сировини, матеріалів, напівфабрикатів і комплектувальних виробів усіх галузей господарської діяльності.

Подальша глобалізація логістики потребує:

- зниження логістичних витрат та покращання логістичного сервісу;
- збільшення обсягів продажу шляхом освоєння нових регіональних ринків державних закупівель;
- появи міжнародних логістичних посередників із розвинутою глобальною інфраструктурою;
- подальшого розвитку процесів міжнародної торгівлі;
- дерегулювання транспортних перевезень;
- зменшення екологічного навантаження та впровадження інновацій в інфраструктури глобальних логістичних мереж.

Висновок. Глобальна логістика стає найважливішим стратегічним інструментом у забезпеченні конкурентних переваг на світовому ринку збуту продукції. В умовах глобалізації світової економіки необхідно на принципово нових початках радикально поліпшити загальноекономічну координацію

діяльності товаровиробників, транспортних та торговельних організацій, оптимізувати взаємодію регіональних, міжрегіональних та зовнішньоторговельних товаропотоків та забезпечити зниження транзакційних витрат. Це можливо лише за умови задіяності на усіх рівнях, у т.ч. на макрорівні системного логістичного підходу, здатного виступити основою комплексного управління світовою економікою. Успіх досягається насамперед за рахунок швидкої адаптації товаровиробників до постійно змінних умов ринкового середовища і попиту на продукцію, а також зниження рівня логістичних витрат та підвищення рівня обслуговування.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bowersox D. J., Closs D.J. Logistical Management / The Integrated Suplly Chain Process. The McGRAW-HILL Companies, inc. New York, 1996.
2. Long D. International Logistics: Global Supply Chain Management. – Springer, 2003. – 460 p.
3. Логистика: Учебник / Под ред. Б.А. Аникина. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 367 с.
4. Логистика: учеб. пособие / Б.А. Аникин . Под ред. Б.А. Аникина, Т.А. Родкиной. — М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2008. — 408 с.
5. Гаджинський А.М. Логістика: учеб.для высших и средних спец.учеб.заведений. — М.: Информ.-внедренческий центр "Маркетинг", 2000. — 375 с.
6. Дикань В. Л. Глобализационные процессы в экономике Украины / В. Л. Дикань, А. В. Кузуб // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2017. - Вип. 58. - С. 9-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_58_3.
7. Дикань, В. Основи логістичної інтеграції при формуванні логістичних систем через утворення територіально-промислового кластера /В. Дикань //

Українські залізниці. – 2014. – Вип.9. – С. 22-29.

7. Крикавський Є.В. Логістика. — Львів: Вид-во держ. ун-ту "Львівська політехніка", 2004. — 447 с.

8. Крикавський Є. Україна у глобальних ланцюгах поставок / Є. Крикавський, Н. Чернописька // Логістика: теорія та практика. – 2012. – № 1. – С. 92–100.

9. Сумець А.М. Логистика: Теория, ситуации, практические задания: учебное пособие. — К.: Хай-Тех Пресс, 2008. — 320 с.

10. Алькема В.Г., Сумець О.М. Логістика: Теорія та практика: навчальний

посібник. — Київ: Вид. дім "Професіонал", 2008. — 270 с.

11. Джонсон Джеймс Вуд, Дональд Ф., Вордлоу Деніел Л., Мерфи-мл., Поль Р. Современная логистика. — 7-е издание: пер. с англ. — М.: издательский дом "Вильямс", 2002. — 624 с.

12. Кальченко А.Г., Кривещенко В.В. Логістика: навч. Посіб. — Вид. 2-ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2008. — 472 с.

13. Модели и методы теории логистики: учебное пособие. — 2-е изд./Под ред. В.С. Лукинского. — СПб.: Питер, 2007. — 448 с.